

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/109/2002

OPINIE O ODSZKODOWANIU ZA ODMOWĘ WYKONANIA BADAŃ PRENATALNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Głośna sprawa sądowa - postępowanie, w którym matka domaga się naprawienia szkody powstałej w wyniku urodzenia się dziecka ułomnego, z bardzo poważną wadą genetyczną uniemożliwiającą normalny rozwój - skłoniła nas do zadania ankietowanym pytania¹ o to, czy lekarze, którzy odmówili matce przeprowadzenia badań prenatalnych, mimo że miała do tego prawo, gdyż istniało uzasadnione podejrzenie ciężkiego uszkodzenia płodu, powinni wypłacić za to odszkodowanie. W grę wchodzi zarówno odszkodowanie związane z kosztami choroby dziecka, jak i zadośćuczynienie za naruszenie praw pacjenta.

Trudno przewidzieć, jakie będzie rozstrzygnięcie w tej sprawie sądowej, a także w innych tego typu postępowaniach. W wielu krajach problemy prawne z tym związane są szeroko dyskutowane (np. zagadnienie odszkodowania za tzw. złe życie lub złe urodzenie oraz za wyrządzenie szkody rodzicom), istnieje tam również bogate orzecznictwo. W Polsce niczego takiego nie ma, występuje przy tym tendencja do utrudniania kobietom dostępu do badań prenatalnych i ewentualnej, prawnie dozwolonej w określonej sytuacji, aborcji, a prawa pacjenta niejednokrotnie są lekceważone przez lekarzy uważających, że różne decyzje dotyczące badań i leczenia nie są sprawą pacjentów.

W opinii zdecydowanej większości naszego społeczeństwa (88%) każda kobieta w ciąży powinna mieć prawo do przeprowadzenia badań prenatalnych, nawet w przypadku zwiększonego ryzyka takich badań dla życia płodu (81%)². Nie jest też społecznie akceptowane odmawianie przez szpitale przeprowadzania aborcji ze względu na tzw. klauzulę sumienia w prawnie dopuszczalnych sytuacjach³.

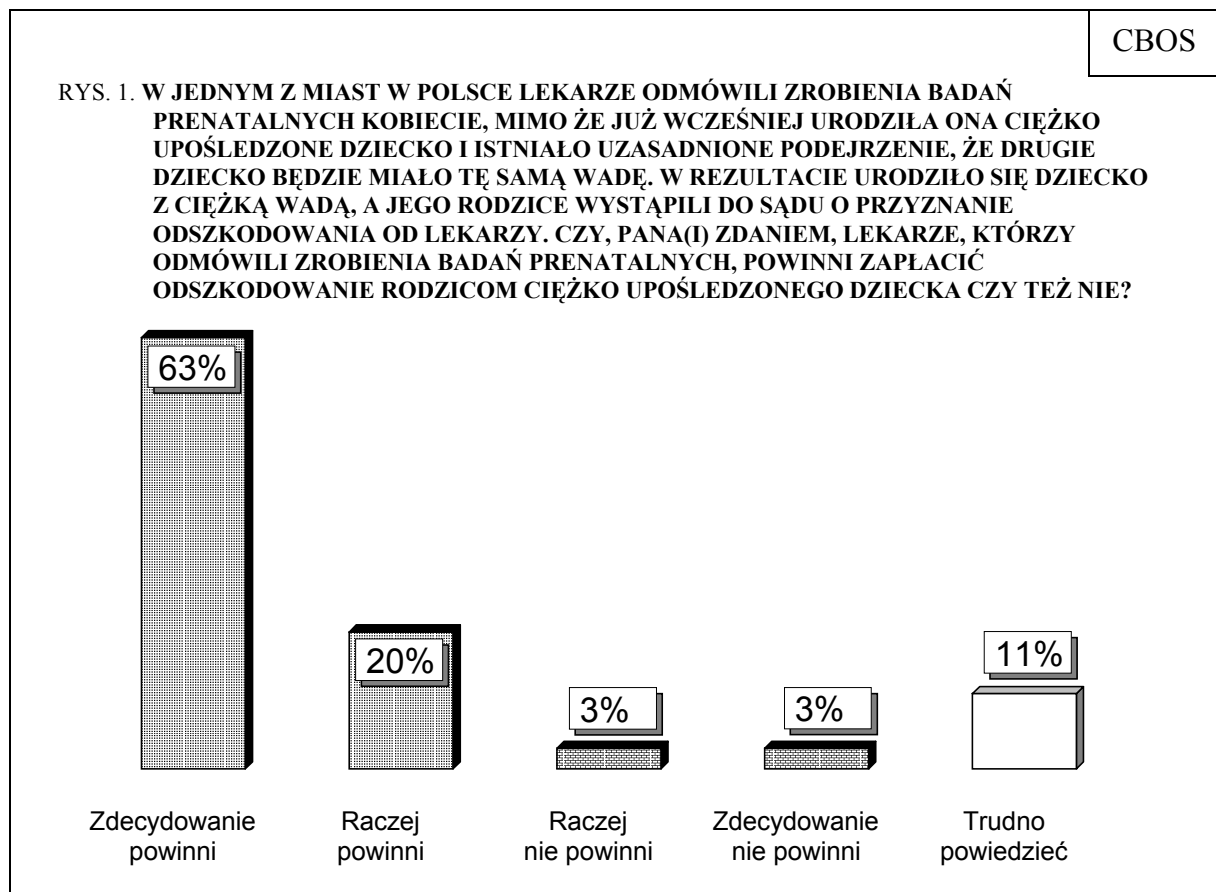
---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (145) przeprowadzono w dniach 7-10 czerwca 2002 roku na 1060-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o badaniach prenatalnych”, lipiec 1999 (oprac. W. Derczyński).

³ Zob. komunikat CBOS „Problem aborcji w szpitalach państwowych”, marzec 1997.

Nic więc dziwnego, że większość respondentów, których pytaliśmy o opinie dotyczące odszkodowania za odmowę wykonania badań prenatalnych, twierdzi, że - ich zdaniem - lekarze powinni je wypłacić rodzicom ciężko upośledzonego dziecka. Natomiast skala społecznego poparcia dla dochodzących roszczeń rodziców jest zaskakująco duża (83%). Trzeba też podkreślić, że większość osób opowiadających się za wypłaceniem odszkodowania wyraża swoje opinie w sposób zdecydowany - stanowią oni blisko dwie trzecie (63%) dorosłych członków naszego społeczeństwa. Tylko 6% ankietowanych uważa, że lekarze nie powinni płacić odszkodowania, a co dziewiąty respondent (11%) nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie.

Różnice poglądów na ten temat między poszczególnymi kategoriami społeczno-demograficznymi są na ogół niewielkie i często wynikają ze zróżnicowanego odsetka osób niemających zdania w tej sprawie. Tylko postawy ideologiczne: religijność (mierzona częstością praktyk) i deklarowane poglądy polityczne w wyraźny sposób różnicują opinie

o wypłaceniu odszkodowania. Badani często biorący udział w praktykach religijnych oraz ci, którzy deklarują poglądy prawicowe, rzadziej opowiadają się za wypłatą odszkodowania, częściej wyrażają opinię, że lekarze nie powinni płacić (zob. tabela aneksowa).

Spośród innych zróżnicowań zauważmy, że kobiety, jak można było się spodziewać, nieco częściej niż mężczyźni i bardziej zdecydowanie udzielają odpowiedzi twierdzącej. Natomiast przeciwników odpowiedzialności materialnej lekarzy w takim przypadku jest nieco więcej wśród respondentów z wyższym wykształceniem, kadry kierowniczej i inteligencji, osób żyjących w dobrych warunkach materialnych oraz wśród uczniów i studentów, rolników, emerytów, badanych w średnim wieku i starszych. Różnice te częściowo wiążą się z religijnością i poglądami politycznymi ankietowanych.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. W jednym z miast w Polsce lekarze odmówili zrobienia badań prenatalnych kobiecie, mimo że już wcześniej urodziła ona ciężko upośledzone dziecko i istniało uzasadnione podejrzenie, że drugie dziecko będzie miało tę samą wadę. W rezultacie urodziło się dziecko z ciężką wadą, a jego rodzice wystąpili do sądu o przyznanie odszkodowania od lekarzy. Czy, Pana(i) zdaniem, lekarze, którzy odmówili zrobienia badań prenatalnych, powinni zapłacić odszkodowanie rodzicom ciężko upośledzonego dziecka czy też nie?

	Zdecydowanie powinni	Raczej powinni	Raczej nie powinni	Zdecydowanie nie powinni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	20	3	3	11	1058
Płeć						
Mężczyźni	59	22	4	3	12	505
Kobiety	67	18	3	2	11	553
Wiek						
18-24 lat	64	21	3	3	8	164
25-34	70	14	4	0	11	191
35-44	64	23	2	2	9	193
45-54	65	22	6	1	6	221
55-64	66	14	3	5	13	121
65 lat i więcej	47	22	3	6	21	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	58	23	3	2	14	389
Miasto do 20 tys.	67	18	6	2	7	144
20-100 tys.	62	21	4	4	10	194
101-500 tys.	72	16	3	1	8	200
501 tys. i więcej mieszk.	62	17	3	6	12	132
Wykształcenie						
Podstawowe	60	19	2	3	15	258
Zasadnicze zawodowe	65	19	5	2	9	323
Średnie	62	22	3	2	11	359
Wyższe	67	16	6	4	7	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	63	20	10	1	6	61
Prac. umysł. niż. szczebla	62	20	4	2	12	91
Pracownicy fiz.- umysł.	74	23	2	0	1	97
Robotnicy wykwalifikowani	64	26	4	0	6	78
Robotnicy niewykwalifik.	60	16	3	0	21	50
Rolnicy	57	22	8	3	11	65
Pracujący na własny rach.	74	16	0	2	8	40
Bierni zawodowo						
Renciści	64	19	2	0	15	119
Emeryci	50	18	3	8	20	192
Uczniowie i studenci	52	22	5	6	14	93
Bezrobotni	75	17	3	0	5	119
Gospodynie domowe i inni	78	18	1	0	3	53
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	63	23	5	1	7	153
spółce właścicieli	67	26	3	0	4	74
prywatnych i państwa	69	18	4	1	8	199
sekt. pryw. poza rolnict.	56	18	7	2	16	71
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	67	20	4	1	8	151
300-399	62	21	5	1	12	101
400-599	63	22	2	1	12	188
600-800	57	22	3	7	11	166
Powyżej 800 zł	71	13	3	3	10	126
Ocena własnych war. mater.						
Złe	65	20	4	2	10	379
Średnie	62	22	4	2	11	475
Dobre	62	15	4	6	13	204
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	41	20	6	7	25	77
Raz w tygodniu	61	21	4	3	11	557
1-2 razy w miesiącu	61	24	3	1	11	150
Kilka razy w roku	75	15	1	1	8	182
W ogóle nie uczestniczy	71	14	6	1	9	91
Poglądy polityczne						
Lewica	73	18	4	0	5	252
Centrum	67	22	3	2	7	336
Prawica	56	18	6	7	13	204
Trudno powiedzieć	55	20	3	2	21	267